

**Татар телендә гомуми белем биру оешмаларында укучы балалар өчен
татар теленнән олимпиада биремнәренәң ЖАВАПЛАРЫ
2023-2024 нче уку елы
10 нчы сыйныф**

Максималь балл –61

I. ТЕСТ (20 балл)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
4	1	4	2	1	4	2	2	кадәр	сызык

II. Теоретик бирем.

Тезмә кушма жөмлә турында языгыз, мисаллар китереgez. (6 балл)

Укучы мәктәп программасы, дәреслекләрдә бирелгән материалны мөмкин кадәр тулы чагылдырган очракта, мисаллар белән дәлиллегәндә, биремгә иң югары балл куела. Төгәлсезлекләренәң күләменә карап, баллар саны киметелә. Мәгълүмат бөтенләй булмаган очракта, укучыга 0 балл куела.

III. Уйлагыз һәм җавапларны языгыз.

1. Мәкаль һәм андагы кош атамасын тәңгәлләштерегез, җавапны саннар белән языгыз. (5 балл)

А) Бакчасыз йортка ... кунмас.	1) бөркет
Ә) ... һәр күлгә төшмәс.	2) күке
Б) Иртә кычкырган башы авырта.	3) аккош
В) ... биеклектән курыкмас.	4) чыпчык
Г) Илдә ... үлми.	5) былбыл

Җавап : 53214

IV. Гамәли-ижади бирем.

1. Жәя эчендәге сүзләренәң дәрәсен сайлап, астына сызыгыз. (5 балл)

Фәләхов елгыр бия янына килде. Ниндидер карарга килеп, ул кесәсенә тыгылды һәм аннан нәни генә пәке (**чыгарды** / бирде / капшады), авызлык турыннан ике яклап та йөгән каешын кисте. Ат сбруеның жаен ул яхшы белә, шуңа күрә каеш бөтенләй үк киселеп чыкмады. Алар иң (мөһим / әһәмиятле / **кирәкле**) вақытында – ат кузгалып киткәндә генә өзәлеп чыгарга тиешләр.

Ниһаять, Фәләхов (азат / **иркен** / ирекле) сулыш алып, елгыр бияне бер ялгызын калдырып китеп барды. Ә атның үз хужасы – урман каравылчысы малае бу вақытта, ике кулына ике морожный (кыстырып / **тотып** / утыртып), чираттан чыгып килә иде. Район сабан туеның ямьлелеге, гармун һәм җыр авазларыннан, чабышка эзерләнгән атларның матурлыгыннан башы әйләнгән чагы иде малайның. Аңардан да бәхетле кем булды икән бу (елда / **мизгелдә** / чорда), беркем әйтә алмый.

2. Шигырьне укыгыз һәм күп нокталар урынына тиешле хәрәфләренәң куегыз. (2 балл)

Укытучы

Жир йөзендә иң-иң матур теләкләрне,
Сорасалар, багышларга кемгә, диеп.
Әсир иткән үзенә күп йөрәкләрне
Укытучыма, дияр идем, башым иеп!

Иң бәхетле кеше кем, дип сорасалар,
Әйтер идем сүзләремне, гөлгә төреп <....>
Ул – укытучы, елмайганда каршысында
Үзеннән дә оста шәкертләрен күреп. (Л. Шагыйрьҗан)

3. Шигырьнең икенче куплетындагы <....> тамгасы урынына куелырга тиешле тыныш билгесен языгыз. (2 балл)

ике нокта

4. Беренче жөмлөдән тезмә сүзне күчереп языгыз. (2 балл)

Жир йөзөндә

5. *Йөрәкләрне* сүзен мәгънәле кисәкләргә аерыгыз, шартлы билгеләр белән күрсәтегез, морфологик анализ ясагыз. (5 балл)

йөр – тамыр, -әк -сүз ясагыч кушымча, -ләр – модаль кушымча, -не бәйләгеч кушымча. Йөрәкләрне – ясалма, уртаклык исем, төшем килешендә, күплек санда, тартымсыз, әсир иткән сүзен ачыклап килә.

6. Шигырьдән ирен гармониясенә буйсынган сүзләрне күчереп языгыз. (2 балл)

йөзөндә, төреп

7. Шигырьдән артыклык дәрәжәсендәге сыйфатларны күчереп языгыз. (2 балл)

Иң-иң матур (теләкләрне), иң бәхетле

8. “*Дуслык гамәлдә күренә*” темасына 9-10 жөмлөдән торган инша языгыз. (10 балл)